

fysiske/miljøkort med byer, floder, veje osv. Betegnelsen "politisk-territorial" forekommer meningsløs, da alle kort vel er territoriale, og almindelige landegrænser gør dem ikke specielt politiske. Bortset fra betegnelsen er den grafiske kvalitet rimelig god, noget mørke i farvelægningen, noget tæt pakkede med navne og to næsten ens røde nuancer til henholdsvis veje og jernbaner.

Tredje afdeling er en samling tematiske kort over udvalgte regioner. Det efterfølges af en snes bykort hvis størrelsesforhold gør dem uden større praktisk værdi. Sidste afsnit er en tabellarisk fremstilling af udvalgte politisk-samfundsmæssige forhold, heriblandt en malplaceret liste over Comecons møder gennem 35 år.

Sidst et detaljeret stednavneindeks. På dette område følger bogen konsekvent princippet om at bruge landenes officielle stavemåde. Stettin bliver til Szczecin og Donau skrives i 6 forskellige varianter. Ærø, som dukker op i et lille hjørne, har hermed både dansk æ og ø.

Mest anvendelig som opslagsværk for østeuropainteresserede, især på stednavnefronten.

Rolf Guttesen

Jean Chaussade et Jean-Pierre Corlay: Atlas des peches et des cultures marines en France.

G.I.P. Reclus, Montpellier 1988. 104 s., ill. 31 cm. FRF 165,-.

Dette nye franske atlas over fiskeri og havbrug kunne med en vis ret kaldes en særdeles velillustreret lærebog med korte tekster til hvert opslag.

Det drejer sig ikke blot om en samling tematiske kort, som illustrerer sider af fransk fiskerierhverv. Hvor det har været nyttigt, er der tilføjet diagrammer af forskellige typer, der for eksempel viser udviklingstendenser over tid, cirkel- eller søjlediagrammer, hvor dette er mere informativt.

Kortene varierer fra dem, der dækker hele landet, over regionale kort til detailkort over havne og mindre kystafsnit. Atlasets opbygning er klar og logisk. Den dækker så vidt det kan vurderes, ethvert tænkeligt aspekt af fransk fiskeri: fransk fiskeri set i verdensmålestok, fiskeriet opdelt på arter, fiskezoner, fartøjstyper, landingshavne, samt fiskeribearbejdning, handel, fiskerirelateret forskning, og til sidst en kort oversigt over betydningen af franske oversøiske territorier, Territoires d'Outres-Mer.

Alle afsnit er fulgt op af koncise, informative tekster. Afslutningsvis bringes ord- og forkortelsesforklaringer samt litteraturliste. Et index er udeladt, men skulle ikke være specielt nødvendigt med dette atlas' opbygning.

Chaussade og Corlay har præsteret et flot værk, som henvender sig til alle fiskeriinteresserede.

Rolf Guttesen

Handbuch des Geographieunterrichts / Gründungshrg. Helmuth Köck, Bd. 1: Grundlagen des Geographieunterrichts. Hrg. von Helmuth Köck. Verfasst von Josef Birkenhauer et al.

Aulis, Köln 1986. XI, 352 s., ill. 24 cm. DEM 86,-.

Den foreliggende bog er første bind af det omfattende værk "Handbuch des Geographieunterrichts", som bliver på tolv bind. De efterfølgende skal dække den række af geografidiscipliner, der idag indrages i skoleundervisningen i Vesttyskland. Det dækker både natur- og kulturgeografiske emner, som befolkning, industri, landbrug, geofaktorer m.fl. Man skal ikke forvente nogen kortfattet undervisningsvejledning, da værket nærmere er anlagt som en ekstrakt af "det omfangsrige, specialiserede og spredte litteraturudbud", som findes til de enkelte temaer. I forordet nævnes blandt andet også, at værket tænkes at have en videre-uddannelses funktion for skolens geografilærere. Det tør nok siges, da det kan forventes at blive på mere end 4000 tætskrevne sider. Bind 1, Grundlagsbogen har fire hovedafsnit:

- Faglige og undervisningsmæssige rammer. Det indeholder afsnit af forskellige forfattere om fagudviklingen og de videnskabsteoretiske problemer. Om forskellige geografiske "skoler" og deres mere eller mindre fuldendte pædagogiske teorier.

- Mål og indhold.

- Læreprocessens organisation. Herunder om metodiske principper, undervisningsorganisation og forskellige undervisningsmidler.

- Planlægning og kontrol.

Bogen er forsynet med en omfattende litteraturliste, 30 sider, et glossar (ordforklaringer) på 10, og et anvendeligt index på 5 sider. For den danske læser giver bogen en detaljeret oversigt over situationen i den vesttyske skolegeografi, dens historie og metodisk-teoretiske udvikling. Den er skrevet med sædvanlig grundighed, uden dog at miste sin læselighed. Størst interesse har

nok de to først anførte hovedafsnit.

Rolf Guttesen

Contemporary essays in Austrian and Hungarian geography: proceedings of the 1. Austro-Hungarian Geographical Seminar: Vienna, 17-19 November 1986. Ed. by Elisabeth Lichtenberger, Márton Pécsi. (Studies in geography in Hungary, 22.)

Akadémiai Kiadó, Budapest 1988. 264 s., ill. 25 cm. USD 28,-.

Traditionelt har der i nyere tid været et godt forhold mellem Østrig og Ungarn. På trods af dette har der kun været sporadiske faglige kontakter mellem de to landes geografer, uden nogen fælles forskningsprogrammer og uden fælles konferencer til fremlæggelse af resultater. For at råde bod på dette misforhold organiseredes i november 1986 et fællesseminar i Wien. Indlæggene var grupperet omkring fire hovedtemer:

- Geografisk forskning og geografiske informationssystemer. Den første del af dette tema skal tydeligvis informere om geografis udvikling og status i de to lande, og indlæggene følges da også af fyldige litteraturlister, som er opdelt efter geografiske discipliner.

- Remote sensing og økologi.

- Multivariate teknikker.

- Socio-økonomiske udviklingsproblemer i Østrig og Ungarn.

Artiklerne giver indtryk af at Østrig er ret langt fremme med forskellige SIS (spatial information systems) herunder også de geografiske GIS. Men også at Ungarn er pænt med, når det gælder SIS-databanker. Artiklerne er alle skrevet på engelsk med tysk og engelsk sammendrag.

Rolf Guttesen

Bernd Wiese: Elfenbeinküste: Erfolge und Probleme eines Entwicklungslandes in den westafrikanischen Tropen. (Wissenschaftliche Länderkunden, Bd. 29.)

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1988. XX, 303 s., ill. 22 cm. DEM 78,-.

I denne efterhånden velkendte serie er tu- ren nu kommet til Elfenbenskysten. Det indledende kapitel forsøger lidt visionært at vurdere landets fremtid ud fra tilstedeværende underudviklings- og udviklingsfaktorer, mens de afsluttende kapitler vurderer planlægning på regions- og landsplan, handel og udviklingshjælp som udviklingsfaktorer. Imellem disse mere overordnede kapitler beskrives landbrug, industrialisering, den uformelle sektor og

befolkning. Et par ganske korte kapitler omtaler udenrigshandel og samspejlet med den rumlige fordeling af handelscentre – konflikten mellem den hierarkiske opbygning af baglandets byer og kystmetropolen Abidjan. Størsteparten af bogen optages af landbruget, men også her formår serien at forny sig: ganske vist er der en solid traditionel beskrivelse af landbruget i skov- og savanneområderne, men dynamikken i problemstillingen berøres ved omtale af "Ökologische Risikofaktoren der Agrarentwicklung" og "Probleme und Entwicklungstendenzen der Landwirtschaft". Kortmaterialet bagest er vanskeligt at opdrive andetsteds.

Peter Strømgaard

Determinants of tropical savannas: presentations made by savanna researchers at a workshop in Harare, Zimbabwe, December 1985. Ed. by Brian H. Walker. (IUBS monograph series, No. 3.) IRL Press, Oxford 1987. IX, 156 s., ill. 23 cm. GBP 15.-.

Selv om denne bog fremstår som en lidt obskur workshop-præsentation er den en glimrende lille, kompetent gennemgang af de vigtigste økologiske begreber i forbindelse med savanne-problematikken. Efterhånden som man indser, at der også er en sådan, efter at regnskovens problemer er endevendt, vil bøger som denne opfylde det krav til koncis, faglig velfunderet information, som ofte følger i kølvandet på mere populære fremstillinger. I seks kapitler beskrives savannens struktur, vands rolle i forbindelse med vegetationsdækket, næringsstofcirkulationen, græsædernes rolle i næringsstofcirkulationen, de økologiske effekter af afbrænding samt dynamikken i savannen: svar på stress og forstyrrelse. Det er dog en meget biologisk orienteret gennemgang – menneskets rolle er kun periferet berørt.

Peter Strømgaard

A geography of the third world. J. P. Dickenson et al.

Methuen, London 1985. XVIII, 283 s., ill. fig. kort, 23 cm. GBP 6.95.

Denne bog imødekommer et ønske for de ikke så få, der gerne vil have en kompetent, samlet u-landsgeografi. En stor opgave, men forsøget er her gjort af Department of Geography, University of Liverpool. Selve emneopdelingen er traditionel: historisk perspektiv, befolkning, traditionelle landbrugssystemer, rural development, minedrift, urbanisering, "internal interaction",

"development planning" og "external relationships". At man vil dække så meget medfører naturligt, at behandlingen ikke bliver den allerdybeste: eksempelvis illustreres kapitlet om traditionelt landbrug med de kendte, ikke særligt relevante verdenskort over vigtigste afgrøder fordelt på kontinenter, ligesom tabellerne er de lige så kendte FAO index-tal over produktion, også på kontinenter. Og det er ligesom ikke nok at belyse det traditionelle landbrugs kvaliteter og problemer med et enkelt afgrødekarteringskort, visende sammenplantningsprincippet. Man kan sige, at bogens styrke er kort at indføre læseren i de områder, man ikke kender noget til, således at man ender med en rimelig indføring i hele problemområdet: ulandsgeografi.

Peter Strømgaard

J. N. R. Jeffers: Practitioner's handbook on the modelling of dynamic change in ecosystems. (SCOPE, 34.) Wiley, Chichester 1988. XIII, 181 s., fig. 24 cm. GBP 28.50.

Denne bog er resultatet af en workshop arrangeret af bl.a. UNESCO og "Man and Biosphere (MAB) programmet. Temaet er dynamiske ændringer i økologiske systemer, specielt med henblik på "moderne" økologiske begreber og deres anvendelighed. Flere af MAB's publikationer glimrer netop ikke ved deres anvendelighed, men ved det forholdsvis høje abstraktionsniveau – denne bog er ingen undtagelse. Indledningsvis beskrives systemanalysens komponenter, meget skematisk og let forståeligt. Senere omtales dynamiske modeller og submodeller, væsentligst med rov-/byttedyr som eksempel, afsluttende med en gennemgang af Markov-kæder og multivariabel analyse. I disse dele lever bogen op til sin titel, og fremstår som en teoretisk, økologisk modelhåndbog.

Peter Strømgaard

Sven Illeris: Byer og service.

AKFs Forlag, København 1988. 96 s. ill. 22 cm. DKR 125,-.

Bogen udgør, tilsammen med 11 andre arbejder skrevet i perioden 1960-1987, forfatterens doktordisputats. Formålet med bogen er således at sammenfatte – og uddrage essensen af – 28 års teoretisk og empirisk forskning i de komplicerede relationer mellem på den ene side serviceaktiviteternes udvikling og lokalisering og på den anden side bysystemets udvikling.

Hvor man i tidligere undersøgelser af serviceerhvervenes lokaliseringsmønstre relativt ubesværet kunne opretholde central place teoriens grundlæggende antagelse om minimeringen af afstanden mellem serviceudbydere og serviceefterspørgere, er dette efterhånden blevet vanskeligere. I løbet af 70'erne og 80'erne er det blevet stadig tydeligere, at udviklingen i visse typer af service ikke nødvendigvis er begrænset til et lokalt kundegrundlag – og at disse serviceaktiviteter derfor kan komme til at spille en aktiv rolle i områdets økonomiske udvikling. Det gælder f.eks. diverse former for informations-tjenester samt erhvervs-servicevirksomheder. Det er forfatterens opfattelse, at kvalificerede, ikke-standardiserede tjenester fortsat vil kræve en vis form for samlokalisering; men omvendt er det afgørende for de mellemstore og små byer at få del i de ekspansive og vækstgenererende serviceaktiviteter.

Eftersom bogen har karakter af en sammenfatning, har forfatteren naturligt nok måttet udelade mange detailspørgsmål og -diskussioner i denne sammenhæng. Med bogen i hånden har man imidlertid en udmærket indgang til ikke blot Sven Illeris' forskningsindsats, men også fagfeltets nyere udviklingshistorie. Interesserede læsere vil have stor nytte af at stifte bekendtskab med de bagvedliggende undersøgelser. Ikke mindst forfatterens forrige bog fra 1987: "Service og lokal erhvervsudvikling" er uomgængelig for den, som ønsker at studere serviceaktiviteternes aktuelle betydning for byerne og bysystemet (jfr. anmeldelsen i Geografisk Tidsskrift, 88. bind, København 1988).

John Jørgensen

Simon Duncan & Mark Goodwin: The local state and uneven development: behind the local government crisis.

Polity Press, Cambridge 1988. XVIII, 297 s., 23 cm. Hardback: GBP 27.50. Paperback: GBP 8.95.

Bogen er et resultat af et projekt vedr. bypolitik mellem kommuner og stat. Bogens første del er en diskussion af forholdet mellem bypolitik og lokale forhold, den geografiske dimensions betydning for lokalområdets udvikling og de økonomiske og sociale forskelle, der derved opstår. Anden del (kapitel 3-7) beskæftiger sig med britiske forhold, navnlig den førte bypolitik i og omkring Greater London Council (GLC). Det endte som bekendt med rådets nedlæggelse i 1986. Et glimrende debatop-